

dat, inquit, quæso, totum hoc negotium quis intelligens, quomodo potuit Constantinus imperator ambire, aut impetrare filiam Caroli non facta pace? Quomodo autem potuit inter eos fieri pax, non concesso Carolo Occidentali imperio, quod jam fortiter occupaverat, et firmiter retinebat? Necessario igitur in tali nuptiarum filia Caroli pactione divisio imperii facta est. » Egregia sane demonstratio, quasi non possit imperator cum rege potentissimo pacem facere, et affinitatem contrahere, nisi imperialem dignitatem cum eo communicare voluerit. Qua igitur ratione Carolus V imperator cum Francisco rege Francorum pacem fecit, et Leonoram sororem ei in matrimonium collocavit, nec tamen eum in imperio collegam accepit? At Carolus Magnus Occidentale imperium armis acquisitum possidebat: nec pacem cum imperatore Constantinopolitano fecisset, nisi ei imperium jam occupatum retinere permissum esset. Verum, non est, ut supra diximus, de possessione provinciarum imperialium quæstio, sed de titulo, de jure, de nomine, de dignitate, ac majestate augustali tota controversia est. Neque enim inficiamur, Carolum bellica virtute Longobardos ex Italia exegisse, eamque provinciam suam fecisse, quæ aliquando Romani imperii provincia fuerat. Sed quemadmodum hoc tempore reges Francorum, et Hispanorum, Romani imperii provincias tenent, nec tamen sunt Romani imperatores, et imperator cum eis pacem et affinitatem habet, ita quoque fieri potuit, ut Carolus Magnus aliquot Romani imperii provincias sine nomine et jure imperatorio teneret, et tamen cum eo imperator Constantinopolitanus pacem, atque affinitatem habere cuperet.

• CAPUT XII.

Romanum Pontificem jure suo imperium a Græcis in Germanos transtulisse.

Demonstravimus hactenus, Carolum Magnum, quem imperatorem Romanorum fuisse nemo negat, ejusmodi imperium nullo alio titulo adeptum, nisi Pontificis Maximi auctoritate. Nunc quoniam Illyricus inter alia argumenta, quibus efficere nititur, imperium non pervenisse ad Carolum Magnum Pontificia auctoritate, etiam illud affert, quod Romanus Pontifex non habeat jus imperia transferendi. Nos contra Deo juvante,

ad demonstrandum aggrediemur, posse Romanum Pontificem, si causa postulet, id facere, non quidem regia, aut imperatoria, sed apostolica, id est, summa atque eminentissima Ecclesiastica potestate.

Pendet autem tota hæc res ex duabus sententiis: altera, Romanum Pontificem totius Ecclesiæ, id est, omnium Christianorum Patrem et Pastorem esse; altera, summum Ecclesiæ totius Pastorem ita non modo privatis hominibus, sed etiam regibus, et imperatoribus Christianis præesse, ut, si causa Christi et Ecclesiæ id exigat, possit eos regnis, atque imperiis exuere, eaque regna, et imperia ab aliis ad alios transferre. Nemo est enim qui non intelligat, si hæc duæ sententiæ veræ sint, continuo illud etiam effici, ut Romanus Pontifex certis de causis imperia transferre possit.

Priorem sententiam multi ex nostris accuratissime, ac fusissime demonstrarunt. Quod etiam nos præstitimus in libris quinque, quos de Summi Pontificis institutione et potestate scripsimus. Quare hoc loco satis erit, si eam sententiam confirmemus testimoniis imperatorum, atque eorum potissimum, qui Romanæ Sedi infesti fuerunt. Si enim ipsos imperatores, ubi de jure ipsorum agitur, testes habemus, frustra aliorum testimonia desideramus.

Carolus Magnus imperator primus ex gente Francorum non semel primatum Rom. Pontificis agnoscere se, ac venerari professus est. Exstat privilegium ejusdem Caroli, quod Bremensi Ecclesiæ dedit, apud Albertum Krantzius lib. 1. Metropolis cap. 7. in hæc verba: « Summi Pontificis, et universalis Papæ Adriani præcepto, necnon et Monguntinensis episcopi Lullonis, omniumque qui affuere Pontificum consilio, eandem Bremensem Ecclesiam cum omnibus suis appendiciis, Villehado, probabilis vitæ, coram Deo et sanctis ejus commisimus ». Exstant item libri nomine Caroli Magni adversus synodum Græcorum de cultu imaginum: quos libros etsi ego non esse Caroli Magni arbitror, tamen quia ab adversariis Caroli tribui constanter video, sumam etiam inde testimonium. Sic igitur habet liber primus cap. 6: « Sicut cæteris discipulis Apostoli, et Apostolis omnibus Petrus eminet, ita nimirum cæteris sedibus apostolica, et apostolicis Romana eminere dignoscitur. Hæc enim nullis synodicis constitutis cæteris Ecclesiis prælata est, sed ipsius Domini au-

toritate primatum habet ». Denique, ut ex Platina in vita Leonis III et Paulo Æmilio lib. III de rebus gestis Francorum, ac Jacobo Vimphelingio in epitome rerum Germanicarum cap. 9. cognosci potest, cum aliquando idem Carolus Romæ sententias Episcoporum, qui ex tota Italia et Francia convenerant, rogasset de vita et moribus Papæ Leonis, atque ab iis una voce responsum esset, Sedem Apostolicam, omnium Ecclesiarum caput, a nemine judicari debere, continuo acquievit, ac permisit, ut Summus Pontifex Leo solo jurejurando crimen, quod ei falso objiciebatur, dilueret.

Otho Magnus, qui primus ex gente Saxonica Romani imperii gubernacula rexit, eundem primatum Romanæ Ecclesiæ disertis verbis confessus est in epistola, quam scripsit ad Joannem XII Rom. Pontificem, quæ exstat apud Luitprandum Ticinensem lib. VI cap. 9. Hæc enim est inscriptio litterarum: « Summo Pontifici, et universali Papæ Domino Joanni, Otho divinæ respectu clementiæ imperator Augustus ». Fuit quoque hic Otho Magnus Romanæ Ecclesiæ et acerrimus defensor, ut Jacobus Vimphelingius testatur in Epitome rerum Germanicarum cap. 18. Ut autem omnes intelligant non solum imperatores amicos, sed etiam hostes Romanæ Ecclesiæ, Pontificis primatum agnovisse, subjiciam testimonia omnium fere imperatorum, qui Romanam Ecclesiam hostiliter persecuti sunt.

Henricus IV, qui primus ex Germanicis imperatoribus cum Romano Pontifice graves inimicitias gessit, etsi certis de causis Gregorium VII Pontificem oderat, auctoritatem tamen Romanæ Sedis super omnes homines, atque adeo super ipsos reges et imperatores, numquam negavit. Exstat epistola ejus ad principes imperii, quam totam refert Conradus Abbas Urspergensis in Chronico anni 1106. In epistola hæc habentur: « Præterea, inquit, Domino Papæ in præsentia legati sui et vestra obedire parati sumus: et nunc parati sumus ei omnem debitam reverentiam et obedientiam sincero corde, et devotione præsentialiter exhibere ». Et infra: « Rogamus vos per auctoritatem Romanæ Ecclesiæ, cui nos committimus, et honorem regni, ne super nos, et fideles nostros veniatis ». Et infra: « Si interpellatio vestra, nullaque alia interventio ad præsens prodesse poterit, appellamus Romanum Pontificem, et sanctam universalem Roma-

nam Sedem, et Ecclesiam ». Hæc ibi. Rursus autem idem Henricus IV in postrema epistola ad principes: « Appellavimus, inquit, et tertio appellamus dominum Romanum Pontificem Paschalem, et sanctam, et universalem Sedem, et Romanam Ecclesiam ».

Henricus V tametsi non parvo tempore propter Episcoporum investituras Romanam Ecclesiam vexavit et afflixit, ejus tamen primatum semper agnovit. Sic enim de eo scribit Abbas Urspergensis in Chronico anni 1110.

« In Epiphania Domini Ratisbonæ Henricus colloquium cum principibus faciens, animi sui propositum eis aperuit, scilicet, quod Transalpinis partibus se exhibere vellet, quatenus et benedictionem imperialem a Summo Pontifice, Romana, quæ caput mundi est, in Urbe perciperet, et latas Italiæ provincias in societatem regni Germanici fraternam pacem, et justitiis ac legibus antiquis componeret, insuper ad omnia quæ defensio posceret ecclesiastica, ad mutum patris Apostolici se promptum demonstraret ». Et infra in Chronico anni 1117. ubi exposuisset Abbas terrificam signa, quæ de cælo ostendebantur adversus impietatem ejusdem Henrici, qui Summum Pontificem captivum facere, atque ab eo per vim extorquere investituras Episcoporum ausus esset; ita subjungit: « His, et ejusmodi cladibus rex Henricus corde tenus sauciatus, non cessat legationes satisfactorias ad apostolicam Sedem destinare ». Et infra in Chronico anni 1122. pacem inter Calixtum Pontificem et eundem Henricum imperatorem his verbis Abbas describit: « Facto, inquit, universali conventu apud urbem Vangionum, quæ nunc Vormatia dicitur, sicut longum, ita et incredibile memoratu est, quam prudenti, quam instanti, quamque per omnia sollicito cunctorum procerum consilio, pro pace et concordia per unam, vel amplius, hebdomadam certatum sit, donec ipse in cujus manu cor regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolicæ reverentiæ obedientiam, causa matris Ecclesiæ, etiam ultra spem plurimorum, inflexit ».

Fridericus I imperator, et Romani Pontificis Alexandri III, hostis acerrimus, Romanæ Ecclesiæ primatum et rebus et verbis confessus est. Nam cum in Italiam venisset, Adrianum IV Pontificem ita veneratus est, ut ad ejus pedes primum venerabundus accederet. Deinde descendenti ex equo stapedem teneret, ut refert Albertus Krantzius

lib. vi. Saxoniae cap. 13. Quod idem postea fecit etiam Victori, quem verum Pontificem, cum schismaticus esset, existimabat. Sic enim scribit Radevicus lib. ii. de rebus gestis Friderici I cap. 70. « Ibi, inquit, religiosissimus imperator ante januas Ecclesiae eum suscepit, et descendenti de equo strepam humiliter tenuit, et apprehensum per manum usque ad altare perduxit, et pedes ejus est osculatus. » Itaque Fridericus imperator re ipsa, et factis satis declaravit quo loco Romanus Pontifex haberi deberet. Nec tamen solis factis, sed etiam verbis sententiam suam aperuit. Nam in epistola ad omnes imperio Romano subjectos, quae exstat apud Radevicum lib. i. cap. 10. Romanum Pontificem caput sanctae Ecclesiae nominat: et rursus in epistola ad Adrianum IV Pontificem, apud Radevicum lib. ii. cap. 16. Romanam Ecclesiam matrem omnium ecclesiarum et ipsius imperii vocat. Denique in epist. ad Hermannum Episcopum Brixinensem, apud eundem Radevicum lib. ii. cap. 56. ubi deplorat schisma, quod in Romana Ecclesia fuerat exortum, ita loquitur: « Cum, inquit, unus Deus, unus Papa, unus imperator sufficiat et una Ecclesia Dei esse debeat; quod sine dolore dicere non possumus, duos Apostolicos in Romana Ecclesia habere videmur ». Et infra: « Pro tanta namque, et tam perniciose Ecclesiae jactura, tota nimirum Italica Ecclesia conturbatur; et dissensiones, schismate orto in capite, jam in inferiora membra defluxissent, et totum Ecclesiae corpus defœdassent, nisi nos consilio, et auxilio religiosorum virorum, qui spiritu Dei aguntur, tam impudicæ iniquitati justitiae rigorem opposuissemus ». Et infra: « Ut justo declaretur examine, quis illorum regimen universalis Ecclesiae de jure debeat obtinere ». Vides certe, lector, ex sententia imperatoris Friderici, unum esse debere Papam, qui ut caput toti corpori Ecclesiae praesit, et cui Ecclesiae universalis regimen debeat.

Philippus imperator creatus in schismate contra Othonem IV, licet a Pontifice Innocentio III, ab imperio repulsus esset, is tamen (ut scribit Abbas Urspergensis in chronico) eum audisset se in excommunicationem Pontificiam incidisse, humiliter a legato Pontificis absolutionem petiit, quod certe numquam fecisset, nisi Summum Pontificem, pastorem suum, ac proinde aliorum etiam principum et regum fuisse credidisset. Si

enim sola Romana civitas, et non Ecclesia universa, ad curam Romani Pontificis pertineret, quam ob rem princeps Germanus Romani Pontificis censuram tantopere timuisset?

Fridericus II, Ecclesiae Romanae longo tempore hostis, et persecutor, timuit tamen Romani Pontificis, ut veri Christi Vicarii, latam in se ecclesiasticam censuram. Sic enim scribit de hoc Friderico Abbas Urspergensis in extremo Chronico: « Nihilominus quoque omni tempore, quandiu, denunciabat eum Papa excommunicatum, beneficium absolutionis humiliter cum omni obedientia, et devotione, et justitiae exhibitione postulavit »; et Jacobus Vimphelingius in Epitome rerum Germanicarum cap. 35. « Fridericus, inquit, secundus in Cyprum usque navigans, Aconem tandem pervenit, nunciis rogans Pontificem, ut se absolveret anathemate: quoniam in ejus potestate deinceps semper sit mansurus. »

Ludovicus IV, imperator, et armis et scriptis Joannem XXII, pontificem oppugnavit, tantum tamen abest, ut existimaverit Summi Pontificis auctoritatem de Ecclesia esse tollendam (ut eam Illyricus sublatam cupit) ut cum verum Pontificem sibi faventem habere non posset, falsum Pontificem creandum curaverit: Nec interim tamen unquam destiterit varias rationes quaerere, quibus vero, legitimoque Pontifici reconciliari posset. Nam per Joannem regem Boemiae, et litteris et nunciis tentavit, si posset in gratiam Joannis Pontificis redire, paratus antipapam suam deponere, seque reum gravissimi criminis agnoscere, ac misericordiae Pontificiae totum permittere. De qua re vide litteras Joannis Pontificis ad Joannem regem, apud Robertum Arboricensem tom. ii. de utroque gladio, theoremate 7. Deinde mortuo Joanne Pontifice, cum audivisset idem Ludovicus imperator, Benedictum Papam ad amicitiam suam esse propensum, continuo ad eum legatos misit, qui demississimis precibus absolutionem ad excommunicationem, et restitutionem ad imperium peterent. Cujus rei testis est Albertus Argentinensis in Chronico, qui illo ipso Benedicti et Ludovici tempore floruit.

Neque solum post tempora Caroli Magni, sed etiam antea. Romani imperatores Pontificem Romanum Ecclesiae Catholicae caput esse professi sunt. Atque ut nomine omnium aliorum duo testimonia, unum Latini impe-

ratoris, et Graeci alterum proferamus, exstat epistola Valentiniani III ad Theodosium juniorem inter epistolas praebulantes ad Concilium Chalcedonense. In ea epistola sic loquitur imperator: « Debemus dignitatem propriae venerationis B. Apostolo Petro in nostris temporibus conservare, quatenus beatissimus Romanae civitatis episcopus, cui principatum sacerdotii super omnes antiquitas contulit, locum habeat et facultatem de fide sacerdotibus judicandi ». Exstat quoque epistola Justiniani Graeci imperatoris ad Joannem II Romanum Pontificem in ipso primo titulo Codicis. In qua epistola haec habentur verba: « Nec enim patimur quidquam quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quod non etiam vestrae innotescat Sanctitati, quae caput est omnium sanctarum Ecclesiarum ».

Habemus igitur imperatorum testimonia, veterum, recentiorum, Latinorum, Graecorum; amicorum, et inimicorum; quibus testimoniis prior illa sententia, quam confirmandam suscepimus, satis munita, quod ad praesentem controversiam de translatione imperii facit, et constituta esse videtur.

Jam vero summum ecclesiasticae hierarchiae principem (quae erat altera sententia) regna, atque imperia Christianorum, si necessitas Ecclesiae id postulet, posse transferre, demonstratum est a nobis in lib. v. de Pontifice, ex quo libro huc unam vel alteram rationem transferemus.

Primum igitur, licet potestas ecclesiastica, quae in summo Pontifice potissimum residet, et potestas politica, quam praeter caeteros principes imperator Romanus habet, non modo duae sint, ac distinctae finibus et officiis, sed etiam separatae interdum inveniuntur (nam aliquando Ecclesia nullos habuit politicos principes, et nunc etiam multi sunt principes ac reges extra Ecclesiam) tamen quando Principes sunt Christiani, et in Ecclesiae Catholicae membris, ac filiis numerantur, duae illae potestates ita conjunguntur, ac conveniunt inter se, ut unam Rempublicam, unum regnum, unam familiam, imo et unum corpus efficiant. Unum enim, ut Apostolus ait Rom. xii. sumus corpus in Christo, singuli autem alter alterius membra. In hoc autem corpore mystico Ecclesiae, potestas ecclesiastica veluti animus quidam est, politica autem veluti corpus, ut S. Gregorius Nazianzenus docet in Oratione ad populum timore percussum, et praesidem irascentem. Neque in controversiam id revocari potest.

Tom. VI.

cum constet ecclesiasticam potestatem spiritalem ac caelestem esse, politicam vero, humanam ac terrenam: et rursus illius finis aeterna beatitudo sit: hujus autem, pax et tranquillitas temporalis: illa animos et corda potissimum regat; ista in corporibus vim suam habeat: illa legibus divinis, et caelestibus oraculis; ista jure civili ac gentium nitatur: illa denique auctorem immediatum Deum habeat; ista per jus gentium, et consensum populorum ad principes derivetur. Igitur quemadmodum distincta sunt animi et carnis munera, et separata etiam inveniuntur in Angelis, qui corpore vacant, et belluis, quae rationis sunt expertes; et tamen in homine quia unam hypostasim efficiunt, ita conveniunt, et conjunguntur, ut animus praesit, caro subjiciatur, et possit animus jure suo carnem jejuniis, vigiliis aliisque laboribus coercere, ne impediatur munera spiritus, vel etiam, si opus sit ad finem ipsius spiritus consequendum, possit spiritus carni imperare, ut se, ac sua exponat omnia, etiam cum detrimento vitae ut sanctos Martyres facere videmus, pari ratione in Ecclesia Christi, si vere unum corpus sit, tantam esse oportet conjunctionem ecclesiasticae ac politicae potestatis, tantumque inter eas ordinem, et unius ad alteram subjectionem, ut in his quae ad aeternam salutem adipiscendam pertinent, ecclesiastica potestas politicam dirigat, eique imperet; et, si opus sit, cohibeat, et coercet, ne adeptionem proprii finis impediatur etiam cum detrimento propriae potestatis; ut eo modo, juxta B. Gregorii sententiam lib. ii. epist. 61. terrestre regnum caelesti regno famuletur.

Huc accedit, quod cum principes politici ad Ecclesiam veniunt ut Christiani fiant, recipiuntur illi quidem, sed cum pacto expresso, vel tacito, ut scepra sua Christo subjiciant, et ecclesiam Catholicam non evertant, sed tueantur pro viribus ac defendant; et nisi id fecerint, puniri possint etiam regni amissione. Non enim est aptus regno Dei, nec tuto ad sacramentum Baptismi admitti potest, qui non est paratus Christo servire; et propter ipsum amittere quidquid habet: cum Dominus dicat in Evangelio Luc. xiv. Si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, et fratres, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus; et rursus in eodem loco: Sic ergo omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus quae possidet, non po-

test meus esse discipulus. Quæ loca (ut S. Augustinus recte exponit in epist. v. ad Marcellinum) sic intelligenda sunt, ut is non possit Christi esse discipulus, qui non est paratus carere potius uxore, liberis, parentibus, opibus, honoribus, atque ipsa etiam vita, quam ut Christum offendat. Quæ cum ita sint, nullam profecto injuriam facit summo principi politico Princeps summus ecclesiasticus, si eum admoneat, illique imperet, ut politica sua potestate recte utatur, legibus et pœnis impios ac blasphemos coerceat, fidem Catholicam protegat, adversus infideles Ecclesiam oppugnantes arma suscipiat. Quod si is aut ex ove lupus evadat, et hæreticos, ac sectarios sequens, fidem Catholicam destruat, aut velut aries furiosus contempto pastore in oves sibi subjectas grassetur, aut certe instar languidi ad timidi canis, propter ignaviam ac segnitiam, gregem Domini a luporum morsibus defendere non audeat, cur, quæso non poterit summus Pastor, et qui Christi ipsius vices in terris gerit, lupum illum ab ovili arcere, atque ovibus imperare ne illum ultra sequantur; et arietem furiosum recludere, ac prohibere ne gregem deinceps ducat, ac denique imbecillo cani valentiorum alium substituere, qui gregem, ut oportet, custodiat ac defendat?

Ergo hac potestate Joiada pontifex Athalianam reginam, tyrannidem in populo exercentem, a regno amovit, et Joas regem constituit; ut legimus lib. IV Reg. cap. XI. et lib. II Paralip. cap. XXIII.

Hac potestate Gregorius Papa II, Leonem imperatorem Iconoclastarum hæresi studentem, atque eam in Italiam inducere molientem, non solum excommunicavit, sed etiam vectigalibus Italiæ prohibuit, ut Cedrenus et Zonaras in ejusdem Leonis vita scriptum reliquerunt. Hac potestate pontifex Zacharias Hilderici regnum, quod eis socordia Catholica religio in Galliis non modicum detrimentum pateretur, in Pipinum et filios ejus transtulit, ut supra multis testimoniis demonstravimus.

Hac potestate Leo III pontifex, regem Nordamhumborum regno suo inique pulsum, atque ad se tamquam omnium Christianorum caput et principem fugientem, per legatos suos in regnum restituit, ut Aimoinus scribit lib. IV. de rebus gestis Francorum cap. 96. et Regino lib. II. Chronici anno 808.

Hac denique idem Leo Romanum impe-

rium a Græcis ad Francos transtulit, quod jam longo usu didicisset, Græcos aut non posse, aut nolle laboranti Ecclesiæ opem ferre: ac tum maxime id metuendum videretur, cum, imperatore Constantino fraude suorum excæcato, fœmina, quod antea nunquam acciderat, Romano imperio præsideret.

Porro divino consilio eam translationem factam, testantur in primis victoria, ac triumpho, quos de omnibus suis hostibus Carolus reportavit. Ut enim Deus ostenderet suum esse illud opus, ita Carolum Magnum pietate, fortitudine, justitia, clementia omnibusque regiis virtutibus ornavit, ejusque imperium tantis opibus, tanta benevolentia populorum, tot clarissimis victoriis, tot sacrarum ædium magnificentissimis ædificiis nobilitavit, ut post Magnum Constantinum nullus imperator felicior, nullus Ecclesiæ utilior fuisse videatur. Testatur deinde consensus et approbatio orbis terræ. Siquidem Carolo Magno a Leone Pontifice imperatore appellato, non modo Romanus populus lætissimis vocibus acclamavit, nec solum universa Italia, Gallia, Germania, Pannonia, totus denique Occidens, novum imperatorem gratissime excepit, sed etiam ab Asia et Africa maximorum regum legationes gratulatoriæ cum magnis muneribus ad Carolum advenerunt. Ipsi etiam Græci imperatores, tametsi alioquin æmuli et hostes Latinorum (ut supra demonstravimus) per legatos imperium Caroli agnoverunt, eumque imperatorem et augustum salutarunt. De quibus legationibus vide, si placet, Annales Francorum, Adonem, Reginonem, Abbatem Urspergensis in Chronico anni 801. 802. 803. 807. et 812. necnon Othonem Frisingensem lib. v. hist. cap. 31. et 32. Testantur denique omnes consequentes ætates, siquidem ab anno Domini 801. quo anno in Germanos imperium translatum esse constat, omnes omnino Christiani Romanum imperium apud Germanos esse crediderunt. Neque ullus fuit princeps, aut rex christianus, qui Caroli Magni successores ut veros, legitimosque imperatores non agnoverit, aut qui se eis posthabitu ægre tulerit. Soli sunt Lutherani, qui dum Germanicum imperium Antichristi miraculum esse contendunt. Germaniam suam legitimo imperio sine dubitatione spoliare nituntur.

Sed occurrit Illyricus, et adversus ea quæ hactenus diximus, objicit jus canonicum et

divinum, quo politica potestas omnino Pontificibus interdicatur. Sic enim probat in lib. suo de translatione imperii p. 6. non esse translatum imperium a Græcis ad Francos Pontificis Maximi auctoritate: «Quia Papæ, inquit, testantibus id ipsorum propriis juribus, non sunt adeo constituti domino, aut gubernatores temporalium dominiorum; sicut ipsemet Christus negat suum regnum esse de hoc mundo, negat se esse constitutum judicem rerum, ac litium terrenarum. Prohibet quoque Apostolis ne dominetur, vos autem non sic. Jubet eos esse servos, et omnium minimos. Quin D. Petrus quo se isti fundatore jactant, jubet presbyteros politicis gubernatoribus obtemperare. Quod igitur jus Christus hic in terris non habuit, et non tantum non tradidit suis Apostolis, sed etiam severissime prohibuit, id profecto nec Petrus, nec Papæ, etiamsi centies vicarii Christi essent, habere poterunt».

Verum tota hæc Illyrici argumentatio uno verbo destrui potest. Nam tametsi fatemur, Romanum Pontificem neque re ipsa habere, neque etiam habere posse ullam politicam potestatem, non tamen inde recte colligeretur, imperium a Græcis ad Germanos ab eodem Romano Pontifice, non potuisse transferri. Non enim politica, sed ecclesiastica potestate, quæ politica longe major et sublimior est, quæque politica præest, eamque regit ac dirigit, ut supra diximus, ea translatio facta est. Siquidem Papa, non quod esset rex regum, aut summus temporalis monarcha, qualis Augustus et Constantinus fuere, Occidentale imperium a Græcis ad Francos transtulit, sed quod Pastor Ecclesiæ universæ, a Christo ipso cum summa potestate constitutus, inter oves suas etiam reges et imperatores numeraret possetque, ac deberet operam dare, ne reges, et regna Christianorum, Christi regnum impediant, neve Ecclesiæ obsint, sed ejus potius honori, atque utilitati deserviant.

Sed ne forte queratur Illyricus suam argumentationem nimis breviter refutatam, excutiamus paulo diligentius. Ait primo Summos Pontifices (testantibus id propriis ipsorum juribus) non esse constitutos a Deo dominos, aut gubernatores temporalium dominiorum. At iisdem juribus testantibus, constituti Pontifices sunt pastores ac præules animarum, quarum æternæ salutis omnia temporalia bona deservire debent. Proinde

licet, dum reges Christiani regna sua (ut Christianos decet) administrant, non debeat Summus Pontifex eorum regnorum curis ac negotiis se implicare, ubi tamen id cœperint a via deflectere, et in detrimentum animarum regnis suis abuti, potest ac debet remedia congruentia (ut sæpe diximus) adhibere. Quare translationem imperii a Græcis ad Germanos, Apostolicæ Sedis auctoritate factam esse, omnia jura clamant. Vide quæ supra citavimus cap. 6.

Ait secundo Illyricus Christum ipsum non fuisse regem de hoc mundo, nec judicem litium terrenarum. At non negabit (opinor) Illyricus, potuisse Christum nihilominus, si ita expedire judicasset, regna mutare, atque transferre. Neque idcirco non fuit Christus rex temporalis, nec lites terrenas judicavit, quia non potuit, sed quia noluit.

Addit tertio interdictum severe Apostolis, ne dominarentur sicut gentes faciunt, et contra eis imperatum, ut essent minimi, atque omnium servi, sed facilis responsio est. Siquidem hæc omnia ad commendationem humilitatis faciunt, quæ virtus cum superbia pugnat, non cum potestate. Nam ubi Christus Apostolis imperavit, ut non dominarentur more Gentilium, sed minimi essent, ac servi, ibidem de se ait: Sicut Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare; et rursus: Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat; et tamen idem ipse dixerat se habere potestatem omnium carnis, et sibi omnia tradita esse in manus, et se esse Dominum et magistrum.

Addit Illyricus postremo, Apostolum Petrum presbyteris mandasse, ut politicis gubernatoribus obtemperarent: qui locus in neutra B. Petri epistola invenitur. Hæc enim sola de presbyteris verba leguntur apud Apostolum Petrum: Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro consenior, et testis Christi passionum, qui et ejus, quæ in futuro revelanda est, gloriæ communicator, pascite: qui in vobis est gregem Dei, providentes: non coacte, sed spontaneæ secundum Deum: neque turpis lucri gratia, sed voluntarie, neque, ut dominantes in cleris, sed facti gregis ex animo, et cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam, I Petri v. Quæ verba non presbyteros magistratibus politicis, sed magistratibus potius, ut cæteros laicos, presbyteris subjiciunt.